

Κείμενο

Με τα σημερινά κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα δεν δικαιολογείται η φράση «Αν θέλεις ειρήνη, ετοίμασε πόλεμο». Σήμερα που οι οικονομικές εξελίξεις στον πλανήτη μας έχουν φτάσει στο **αποκορύφωμά** τους, σχεδόν όλα τα κράτη της γης προβάλλονται ως θιασώτες του συνθήματος «si vis pacem para bellum», κάτω βέβαια υπό την επίνευση και επήρεια «ξένων προστατών» και μεγάλων οικονομικών υπερδυνάμεων. Και όταν λέμε ότι τα κράτη προωθούν το κήρυγμα αυτό, εννοούμε βέβαια τους ηγεμόνες των κρατών αυτών, τους φορείς των σπουδαιότερων δημοσίων αρμοδιοτήτων που δεν είναι απαραίτητο να έχουν αναδειχτεί μέσα από τη συντριπτική πλειοψηφία του λαού τους.

Κατά φυσική συνέπεια, στις περιπτώσεις αυτές οι ενέργειές τους που προωθούν τον πόλεμο με το πρόσχημα ότι μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο προασπίζονται την ειρήνη δεν είναι αποδεκτές και ούτε αντιπροσωπεύουν τις αντιλήψεις του λαού τους. Γιατί ο λαός είναι αυτός που δεινοπαθεί και βασανίζεται από έναν ολέθριο πολεμικό σπαραγμό, που ζει έντονα και ζωντανά περισσότερο από κάθε άλλον την αμείλικτη ψυχολογική, συναισθηματική και οικονομική σύσφιξη που απορρέει ασταμάτητα απ' την σημερινή πυρετώδη παρασκευή των εξοπλισμών η οποία **κυοφορεί** μια στρατιωτική σύγκρουση παγκοσμίων διαστάσεων, μια σύρραξη που θα παρασύρει μαζί της ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Αποτελεί κοινή παραδοχή πράγματι ότι η ειρήνη ενσαρκώνει την πνευματική και υλική ευημερία, ότι ανεβάζει το βιοτικό επίπεδο ενός λαού και γενικά προωθεί και συντελεί στην **άνθηση** κάθε σφαίρας στην οποία απλώνεται η ανθρώπινη δραστηριότητα. Όμως προσπαθώντας πολλοί να την **ανατρέψουν**, διατυπώνουν την άποψη ότι: με την αδιάκοπη **επικράτηση** της ειρήνης η ιστορική πορεία του ανθρώπου πάνω στη γη χάνει τη δυναμικότητά της. Επομένως, ο πόλεμος σε μια τέτοια στιγμή αναδύει και **ταράσσει** τα πνεύματα, προωθεί και πραγματώνει κάποιες κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις, μετατοπίζει διάφορα συμφέροντα και τελικά καθιστά την ανθρώπινη πορεία ανοδική και περισσότερο δημιουργική.

Οπωσδήποτε, ο **θεωρητικός** αυτός διαλογισμός έχει ζωντανέψει πολλές φορές μέσα στην ιστορία. Όμως στην εποχή μας που διακρίνεται για την αλματώδη τεχνολογική ανάπτυξη, που απόγειό της αποτελεί για παράδειγμα η διάσπαση του ατόμου και η απελευθέρωση της τεράστιας ατομικής και πυρηνικής ενέργειας, η ανακάλυψη της ραδιενέργειας και η κατάκτηση του διαστήματος, διαμορφώνονται τελείως διαφορετικά δεδομένα από εκείνα που υπήρχαν στις παρελθούσες εποχές. Γιατί σήμερα μια παγκόσμια πολεμική **σύρραξη** δεν θα σήμαινε απλώς την τελειωτική καταστροφή των **υλικών** επιτευγμάτων του σύγχρονου ανθρώπου, μα και τον ίδιο τον αφανισμό του και κάθε άλλου βέβαια, ζωντανού οργανισμού.

Ακόμη και οι καλοζωισμένοι λαοί της Ευρώπης έχουν σήμερα την δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν τον όλεθρο που υποβόσκει στο σύνθημα “si vis pacem para bellum” και, συνεπώς, την αναγκαιότητα κατάπαυσης των εξοπλισμών και των πολεμικών συρράξεων. Γιατί, πέραν όλων των άλλων, εκατομμύρια ταλανισμένοι πρόσφυγες συσσωρεύονται στα σύνορα της Ευρώπης προσφέροντάς της την ευκαιρία να δει κατάματα το δράμα του πολέμου. Μήπως όμως και την ευκαιρία να ανασύρει τις «ξεχασμένες» ανθρωπιστικές της αξίες που τόσο συχνά επικαλείται; Ή μήπως να υπενθυμίσει τις μεσαιωνικές της καταβολές;

(κείμενο διασκευασμένο από το διαδίκτυο)

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις). *Μονάδες 25*

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

A. Κατά τον συγγραφέα μόνο οι μη δημοκρατικά εκλεγμένοι ηγέτες υιοθετούν το δόγμα «αν θέλεις ειρήνη, ετοίμασε πόλεμο».

Β. Σύμφωνα με το συντάκτη του κειμένου με την αδιάκοπη επικράτηση της ειρήνης, η ιστορική πορεία του ανθρώπου πάνω στη γη χάνει τη δυναμικότητά της.

Γ. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι στην εποχή μας η θεωρία ότι ο πόλεμος έρχεται να δημιουργήσει μια νέα δυναμική και να ωθήσει στην αναγέννηση, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Δ. Κατά το συγγραφέα η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη καθιστά εύκολη την απόρριψη της αντίληψης ότι ο πόλεμος ωθεί σε μια νέα δυναμική και πρόοδο.

Ε. Σύμφωνα με το συντάκτη το προσφυγικό είναι ενδεικτικό της τραγικότητας του πολέμου. *Μονάδες 5*

B2. α) Με ποιον τρόπο οργανώνεται ο λόγος στην 2η παράγραφο; (δομή και τρόπος ανάπτυξης). *Μονάδες 5*

β) Να αντικαταστήσετε τις παρακάτω 4 διαρθρωτικές λέξεις-εκφράσεις της 3ης και 4ης παραγράφου με 4 άλλες (διαφορετικές μεταξύ τους λέξεις-εκφράσεις) που να διατηρούν τη συνοχή του κειμένου: Όμως, Επομένως, Όμως, Γιατί.
Μονάδες 2

γ) Να εντοπίσετε 4 παραδείγματα μεταφορικού λόγου στο κείμενο. *Μονάδες 2*

B3. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη της παρακάτω περιόδου σε παθητική: «*Επομένως ο πόλεμος σε μια τέτοια στιγμή αναδύει και ταρασσει τα πνεύματα, προωθεί και πραγματώνει κάποιες κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις, μετατοπίζει διάφορα συμφέροντα και τελικά καθιστά την ανθρώπινη πορεία ανοδική και περισσότερο δημιουργική.* Γιατί προτίμησε την ενεργητική σύνταξη ο συγγραφέας; *Μονάδες 3.*

B4. α) Αποκορύφωμα, κυοφορεί, επικράτηση, απλώς, σύρραξη: Να δοθεί από ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις. *Μονάδες 5*

β) *άνθηση, ανατρέφουν, ταραξεί, θεωρητικός, υλικών:* Να γράψετε ένα αντώνυμο για κάθε μια από τις παραπάνω λέξεις. *Μονάδες 5*

B5. α) Να δικαιολογηθεί η χρήση των εισαγωγικών στην 1η παράγραφο του κειμένου. *Μονάδες 2*

β) Σε τι αποσκοπεί ο συντάκτης του κειμένου με τη χρήση των παραδειγμάτων στην 4^η παράγραφο; *Μονάδες 3*

γ) Ποιος ο ρόλος των ερωτήσεων στην τελευταία παράγραφο; *Μονάδες 3*

Γ. Με αφορμή τις ανοικτές εστίες πολέμου και τις τραγικές συνέπειές του -μία από τα οποίες βιώνουμε σήμερα και στην Ευρώπη, το προσφυγικό- και ως μέλος μιας φιλειρηνικής οργάνωσης, καλείστε σε άρθρο (600 περίπου λέξεων) που θα συντάξετε για την εφημερίδα του δήμου σας, να εξετάσετε τους λόγους της εξοικείωσης και της αδιαφορίας του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στην πραγματικότητα του πολέμου και να αναζητήσετε τρόπους με τους οποίους οι νέοι θα μπορούσαν να αντιδράσουν έτσι ώστε να παγιωθεί το όραμα μιας παγκόσμιας ειρήνης. *Μονάδες 40*

Προβλήματα βιοηθικής: Σχέσεις ιατρικής και φιλοσοφίας

Είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι ο αιώνας που διανύουμε θεωρείται αυτός της βιοτεχνολογίας. Πράγματι, ο καθημερινός καταγισμός ειδήσεων βιοϊατρικών εξελίξεων προκαλεί ανάμεικτα αισθήματα δέους, θαυμασμού και απορίας. Δέος και θαυμασμό μπροστά στις νέες προοπτικές που σχετίζονται με τη δημιουργία ή τη θεραπεία της ζωής και απορία ως προς τις δυνατότητες των ατόμων και των κοινωνιών να επεξεργαστούν, να εκμεταλλευτούν καθώς και να διαχειριστούν τις νέες γνώσεις και δυνατότητες συμβιβάζοντάς τις με ηθικές και κοινωνικές αντιλήψεις. Αμείλικτα ερωτήματα παρουσιάζονται, όταν καινούργια δεδομένα αναφύονται στον χώρο της ιατρικής και βιολογίας, που φαντάζουν ως διλήμματα ορίων. Ποια είναι τα όρια της επιστημονικής έρευνας, αν βέβαια υπάρχουν όρια, ποιος τα ορίζει και με ποια κριτήρια; Ποια είναι τα όρια της αντοχής στους κινδύνους; Σπουδαίες επιστημονικές ανακαλύψεις από το χώρο της ιατρικής αναθεωρούνται με ταχύτατους ρυθμούς. Οι ειδικοί μοιάζει να διχάζονται ή να ισορροπούν σε τεντωμένο σκοινί ανάμεσα στα υπέρ και στα κατά.

Η ταχύτητα της ερευνητικής εξέλιξης είναι πολύ μεγαλύτερη από τη δυνατότητα προεκτίμησης των αποτελεσμάτων. Το δικαίωμα στη ζωή και τον θάνατο λαμβάνει άλλο νόημα καθώς ζούμε σε μια ευγονική και ευθανασιακή εποχή. Λόγω της αλματώδους προόδου της επιστήμης και της τεχνολογίας, πρωτόγνωρα ηθικά προβλήματα έχουν προκύψει, ζητήματα «ζωής και θανάτου», ταυτότητας και αυτονομίας. Οι παλαιότεροι «κώδικες ηθικής και δεοντολογίας» δεν επαρκούν. Η σχέση γιατρού- ασθενή, η ηθική έννοια του προσώπου, η αξία της ζωής, οι «γκρίζες ζώνες της ζωής» όπως χαρακτηρίστηκαν, προγεννητικά και επιθανάτια προβλήματα είναι κοινά στη βιοηθική και την παραδοσιακή ιατρική ηθική.

Η ανάγκη διαμόρφωσης προτάσεων κανονιστικής υφής πρόβαλε αδήριτη και οι φιλόσοφοι άρχισαν να βγαίνουν από την κοινωνική απομόνωση στην οποία τους είχε καταδικάσει ο θετικισμός, να εγκαταλείπουν τον «χρυσελεφάντινο πύργο» τους και «να κατεβαίνουν στην αγορά». Άρχισαν έτσι να αποκρυσταλλώνονται οι κυριότεροι κλάδοι της εφαρμοσμένης ηθικής, όπως η περιβαλλοντική, η επιχειρησιακή και η βιοηθική. Το παράδοξο για πολλούς είναι πώς μια καθαρά πρακτική επιστήμη, η βιοτεχνολογία συμβιώνει και εξαρτάται εν πολλοίς από μια καθαρά θεωρητική επιστήμη, τη φιλοσοφία. Κατά αυτόν τον τρόπο, η φιλοσοφία, και ιδιαίτερα ο κλάδος της εφαρμοσμένης ηθικής, γίνεται σήμερα τόσο επίκαιρος, όσο ποτέ άλλοτε.

Η σχέση βέβαια ιατρικής και φιλοσοφίας είναι πολύ παλιά. Στοιχεία παράλληλης πορείας καταγράφονται στους προσωκρατικούς, τον Αριστοτέλη, τον Πλάτωνα και τους Στωικούς. Κείμενα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη περιέχουν στοιχεία διαλεκτικής και πρακτικού συλλογισμού που μπορούν να χρησιμεύσουν στην αντιμετώπιση πολλών ηθικών διλημάτων. Ο όρος βιοηθική είναι νέος, αλλά οι ρίζες της ως μετεξέλιξη της ιατρικής ηθικής και δεοντολογίας, εντοπίζονται στον όρκο του Ιπποκράτη που αποτελεί τον πρώτο κώδικα ιατρικής δεοντολογίας. Ο νέος κλάδος αποτελεί κλάδο της ηθικής φιλοσοφίας, που ασχολείται με την αξιολόγηση της συμπεριφοράς και των πράξεων του ανθρώπου έτσι ώστε να μην εμποδίζονται οι ευεργετικές εφαρμογές της νέας γνώσης (της γενετικής και των νέων τεχνολογιών γενικότερα) και να περιορίζονται οι κίνδυνοι από τις βλαβερές συνέπειές αυτών. Το αντικείμενο της βιοηθικής έχει σχεδόν αποκρυσταλλωθεί, αλλά είναι φυσικό και πρόπον να μένει το πεδίο ανοικτό για τα νέα προβλήματα που δημιουργούνται καθημερινά. Ό,τι είναι ιατρικά εντυπωσιακό δε σημαίνει κατ' ανάγκη ότι είναι και ηθικά αποδεκτό. Σ' αυτή την διαπίστωση χρωστάει την ύπαρξή της και η βιοηθική. Αποστολή του ανθρώπου είναι η απόκτηση της γνώσης, η μετάδοσή της, καθώς και η σωστή για την εποχή και την κοινωνία εφαρμογή και χρήση της.

Απαιτείται όμως μια κάποιου είδους χαρτογράφηση βιοηθικών προβλημάτων ώστε να διευκολυνθεί η επίλυσή τους λόγω της δυσχέρειας που αυτά παρουσιάζουν. Τα σπουδαιότερα ηθικά διλήμματα, όπως ανακύπτουν στο χώρο της ιατρικής και της βιοτεχνολογίας για τα οποία καλείται να πάρει θέση η φιλοσοφία είναι δυνατόν να αναφέρουμε ότι είναι επιγραμματικά: οι μεταμοσχεύσεις οργάνων, η χρησιμοποίηση εθελοντών για δοκιμή νέων φαρμάκων, η χρήση παρένθετης μητέρας, η εξωσωματική γονιμοποίηση και ειδικά αυτή με σπέρμα συζύγου που ήδη έχει πεθάνει, τα κατεψυγμένα έμβρυα που ανήκουν σε ζευγάρι που έχει χωρίσει, η παρασκευή επιθυμητών τύπων ανθρώπων, η δημιουργία τραπεζών πληροφοριών DNA, η θεραπευτική και αναπαραγωγική κλωνοποίηση, τα μεταλλαγμένα τρόφιμα, οι υπερήλικες μητέρες, η ευθανασία και η επιλογή φύλου.

Τα προβλήματα της ηθικής προέρχονται από την κοινωνία και η τήρησή τους είναι έργο ατομικής επιλογής. Τρεις επιπλέον παράγοντες επιτείνουν τις δυσκολίες στην επίλυση των βιοηθικών προβλημάτων, όπως η απίστευτα ταχύρρυθμη εξέλιξη της επιστημονικής έρευνας, συμφέροντα, οικονομικής κυρίως φύσεως που **συσκοτίζουν** το τοπίο του ηθικού προβληματισμού και οι προτεινόμενες λύσεις σε προβλήματα βιοηθικής είναι σε **συνάρτηση** με τις μεταφυσικές πεποιθήσεις του καθενός. Η βοήθεια της φιλοσοφίας στην ιατρική πράξη δεν **έγκειται** στην παροχή ελιξιρίων ιατρικής ηθικής αλλά στην ανάλυση συγκεκριμένων καταστάσεων που εμφανίζονται στα διάφορα ιατρικά διλήμματα, στην ανάγκη ιεράρχησης των ηθικών αρχών και, ενίοτε, στην υπέρβαση, και όχι στην παραβίαση, ασυμβίβαστων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εναπόθεση της λήψης απόφασης στη συνείδηση του γιατρού, χωρίς να δοθούν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές της ιατρικής ηθικής και δεοντολογίας **ανάγεται** σε αυθαιρεσία ή ταυτίζεται με τα συναισθήματα. Κάθε κοινωνία προσδιορίζει, σε κάθε εποχή με δικά της κριτήρια, τι είναι σωστό δεδομένου ότι οι αξίες μεταβάλλονται. Το αν υπάρχουν **διαχρονικές** αξίες είναι ένα βασικό ερώτημα για την ηθική, γιατί βάσει και αυτής της απάντησης θα απαντήσει στα σύγχρονα ηθικά διλήμματα. Για την απάντηση της φιλοσοφίας στα προαναφερόμενα προβλήματα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ότι η ζωή αποτελεί ύψιστο αγαθό σ' αυτό τον κόσμο, ότι ο άνθρωπος είναι η τελειότερη μορφή ζωής που εξελίχτηκε σ' αυτόν τον πλανήτη, γι' αυτό και η οποιαδήποτε χρήση των επιτευγμάτων της βιοτεχνολογίας πρέπει να γίνεται για το καλό του ανθρώπου. Φυσικά, κανείς δεν μπορεί να εμποδίσει την έρευνα για τη γνώση, όμως πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η θέση «ό,τι είναι τεχνητά δυνατόν δεν είναι πάντοτε προς όφελος του ανθρώπου και του κόσμου γενικότερα».

Η βιοηθική καλείται να προτείνει λύσεις σε προβλήματα που σχετίζονται κυρίως με τη ζωή και το θάνατο. Μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί αντικειμενικά ο ορισμός των ορίων της ζωής, που θα ήταν αποδεκτός από τις κοινωνίες. Η βιοηθική δεν έρχεται να σταματήσει την πρόοδο, αλλά να υποδείξει τις ασφαλιστικές δικλείδες που θα διασφαλίσουν το σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, αυτονομίας και αξιοκρατικής συμβίωσης. Σκοπός της βιοηθικής δεν είναι να βάλει όρια στην επιστήμη, αλλά να δείξει δρόμους. Αυτοί οι δρόμοι ορίζουν, δεν περιορίζουν.

Ε. Παπαγεωργίου: η εργασία βασίζεται, κατά κύριο λόγο, στο δοκίμιο του καθηγητή Θεοδόσιου Πελεργίνη Βιοηθική και φιλοσοφία

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενο αυτού του κειμένου σε ένα κείμενο 100-120 λέξεων. (μονάδες 25)

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω περιόδους σημειώνοντας την ένδειξη Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) δίπλα από τον αριθμό κάθε πρότασης.

- 1) Οι βιοτεχνολογικές ανακαλύψεις προκαλούν ανάμεικτα αισθήματα στο ευρύ κοινό, έχουν κερδίσει όμως την απόλυτη εμπιστοσύνη των επιστημόνων.
- 2) Πρέπει να υπάρχει ένας κώδικας ηθικής βάσει του οποίου ο γιατρός θα καταλήγει σε ασφαλείς αποφάσεις όταν ανακύπτουν ζητήματα ηθικής.
- 3) Σύμφωνα με τη βιοηθική αν η επιστημονική πρόοδος αποβαίνει εις βάρος του ανθρώπου, πρέπει να διακόπτεται.
- 4) Ο διάλογος περί ηθικά ορθού στην ιατρική έχει ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα των ραγδαίων επιστημονικών ανακαλύψεων.
- 5) Η αναπαραγωγική κλωνοποίηση απασχολεί τη βιοηθική, όχι όμως και η θεραπευτική. (μονάδες 10)

B2) α) Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ 3ης έως και 6ης παραγράφου του κειμένου (3-6) ; (μονάδες 3)

β) Να δικαιολογηθεί η χρήση των παρακάτω σημείων στίξης:

<<γκρίζες ζώνες της ζωής>> (εισαγωγικά)

(της γενετικής και των νέων τεχνολογιών γενικότερα) (παρένθεση)

είναι επιγραμματικώς: οι μεταμοσχεύσεις (άνω και κάτω τελεία) (μονάδες 3)

γ) Να βρεθούν τρεις λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται μεταφορικά και κατόπιν να δικαιολογήσετε τη λειτουργία τους μέσα στο κείμενο. (μονάδες 4)

B3) α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου: αναφύονται, αλματώδους, αδήριτη, αποκρυσταλλώνονται, επιτευχθεί (μονάδες 5)

β) Να γράψετε μία πρόταση για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: συσκοτίζουν, συνάρτηση, έγκειται, ανάγεται, διαχρονικές (μονάδες 5)

B4) Να γράψετε πέντε όρους του ειδικού λεξιλογίου που αναφέρονται στο κείμενο. (μονάδες 5)

Γ) Σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σας στο πνευματικό κέντρο του δήμου σας έχετε κληθεί να εκφωνήσετε ομιλία στην οποία θα αναφερθείτε στο χρέος του επιστήμονα απέναντι στην κοινωνία, καθώς και στους λόγους για τους οποίους συχνά ο επιστήμονας αποποιείται τις ευθύνες που τον βαραίνουν. (500-600 λέξεις) (μονάδες 40)

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΚΘΕΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2017

Κείμενο

[Διαφήμιση]

Η καινούρια περίοδος της τηλεοπτικής δουλειάς, που ονομάζεται "διαφημιστικό διάλειμμα", δεν είναι τόσο δυσβάστακτη για το σύγχρονο άνθρωπο, αφού εκείνος έχει μάθει να την αποζητά, όπως τα σκυλιά στα γνωστά πειράματα του Παυλόφ. Τα διαφημιστικά "σποτ", όπως λέγονται στη γλώσσα των "μέσων", αποτελούν, όπως τουλάχιστον νομίζει ο τηλεθεατής, ένα ακόμη "χάπι ευτυχίας" από εκείνα που συνηθίζει να του χαρίζει ο σύγχρονος πολιτισμός, που τον **απολυτρώνουν** τάχα από τα δεσμά της σύγχρονης μιζέριας.

Δεν είναι υπερβολή το να υποστηρίζει κανείς πως η διαφήμιση αποτελεί στις μέρες μας το "όπιο του λαού". Καθόλου μάλιστα, αν αναλογιστεί πως η σύγχρονη αυτή μορφή "πλύσης εγκεφάλου" δεν αρκείται πλέον στην προβολή και προώθηση κάποιων προϊόντων, αλλά επιδίδεται στην προβολή προτύπων, προσώπων, αρχών αξιών ζωής που είναι εξίσου κενά με τα διαφημιστικά μηνύματα. Είναι όμως εκμαυλιστικά κι εκφραυλιστικά. Ένα προϊόν, μία "φίρμα", με την κατάλληλη "καμπάνια" μπορεί να πάρει τη θέση ιστορικών μνημείων. Οι διαφημιστές ξέρουν ν' αγγίζουν με χειρουργική λεπτότητα την ψυχολογία των ανθρώπων, οι οποίοι δεν αγοράζουν απλώς αλλά αγοράζονται εντελώς. Η διαφήμιση τους προσφέρει ένα ταξίδι προς την καβαφική Ιθάκη με ... αεροπλάνο.

Ο σύγχρονος άνθρωπος είναι ένας ιδιότυπος Προμηθέας Δεσμώτης. Δεν τον καταβροχθίζουν όρνεα αλλά καταβροχθίζει σαν όρνεο. Είναι **δέσμιοι** μιας ατέλειωτης αλυσίδας τεχνητών αναγκών. Ούτε άλλωστε είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι τα συστήματα εργασίας -"σούπερ μάρκετ", "φαστ φουντ" κτλ.- χαρακτηρίζονται με το γενικευτικό όρο "αλυσίδα" (για παράδειγμα, αλυσίδα καταστημάτων). Ποιον άραγε αλυσοδένουν; . Η περιβόητη Κοινωνία της Αφθονίας είναι περισσότερο κοινωνία αναγκών και όχι αγαθών. Και φυσικά οι περισσότερες ανάγκες είναι τεχνητές, πλάσματα της διαφημιστικής Κίρκης. Όμως οι τεχνητές ανάγκες δημιουργούν τον τεχνητό άνθρωπο, που σημαίνει τον ψεύτικο άνθρωπο. Οι ανάγκες "του" έχουν επινοηθεί πριν από αυτόν γι' αυτόν. Ούτε καν χρειάζεται να κάνει τον κόπο της επιλογής. Γιατί, όπως λέει το διαφημιστικό σλόγκαν, "Διαλέγουμε για σας πριν από σας". Φυσικά, όλες αυτές οι "παροχές", οι "ευκολίες" και οι "προσφορές" δε λειτουργούν υπέρ αυτού. Το μόνο που κερδίζει ο καταναλωτής είναι περισσότερο άγχος και αγωνία για την εξασφάλιση των αναγκαίων χρημάτων για την αγορά του διαφημιζόμενου προϊόντος.

Μάλιστα, μέσα στα πλαίσια της γενικότερης ιδεολογικής **σύγχυσης** που επικρατεί, ο άνθρωπος έχει καταντήσει να αντλεί και τα "ιδανικά" του μέσα από τη διαφήμιση ή μέσω της διαφήμισης. Με βάση ωστόσο όλα τα παραπάνω, τα "ιδανικά" είναι όπως τα περισσότερα αγαθά της αγοράς ιδανικά μιας χρήσης. Ιδανικά κατευθυνόμενα και όχι

κατευθύνοντα. Δυστυχώς, ακόμη και αξίες κατεβαίνουν στο επίπεδο της αγοράς. Έτσι ο σύγχρονος άνθρωπος μαζί με τα απορρυπαντικά «αγοράζει» και ιδεολογίες, σκοπούς κι επιδιώξεις.

Ωστόσο πρέπει να είμαστε πραγματιστές. Η διαφήμιση είναι μια πραγματικότητα καλά εδραιωμένη μέσα στον κόσμο της αγοράς, και δεν μπορεί να αλλάξει: ούτε η ίδια ούτε η αγορά. Είναι, όπως λένε, ένα αναγκαίο κακό. Αυτό όμως που μπορεί και πρέπει ν' αλλάξει είναι το κακό (γιατί πρέπει δηλαδή να είναι κακό;) και, δεύτερον, να πάψει να θεωρείται "αναγκαίο". Το πράγμα γίνεται απλό όταν αναπτύξουμε την επιλεκτική και κριτική ικανότητα μας και ανυψώσουμε το επίπεδο της αισθητικότητας μας, ώστε ν' αντιδρούμε στη χυδαία διαφήμιση και να μην αποδεχόμαστε παθητικά αυτά που μας υπόσχεται η διαφημιστική Χαναάν. Μια διαφήμιση δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο παρά μια διαφήμιση. Τίποτα παραπάνω, τίποτα παρακάτω. Κι ούτε επιτρέπεται η διαφήμιση να μας τοποθετεί με διάφορες τεχνικές άλλοτε παραπάνω, άλλοτε παρακάτω. Κι ακόμη, όταν μιλάμε για κακή ποιότητα της διαφήμισης, πρέπει να ξέρουμε ότι μιλάμε πρωτίστως για κακή ποιότητα του εαυτού μας.

Άλλωστε η διαφήμιση έχει να επιδείξει και ευτυχείς στιγμές, όταν ορισμένα δείγματά της άγγιξαν τα όρια της πραγματικής τέχνης ή όταν μερικά μηνύματά της έγιναν παροιμιακές εκφράσεις. Κι έπειτα, πρέπει να παραδεχθούμε πως ο χώρος της είναι ένα πραγματικά αναξιοποίητο δυναμικό. Αρκεί εκείνο που θα διοχετευθεί σ' αυτό να είναι καλό και να προβληθεί σωστά. Οι αρχαίες χορηγίες ήταν ένας τρόπος έμμεσης ανύψωσης του χορηγού ανύψωσαν όμως τις αρχαίες τραγωδίες. Το πρόβλημα λοιπόν δεν είναι να εξορκίσουμε ή ν' αναθεματίσουμε τη διαφήμιση, αλλά να μην ανεχθούμε τον **εκχυδαϊσμό** της, που μπορεί να εκχυδαΐσει και μας και κυρίως τη νέα γενιά. Δεν πρέπει να περιμένουμε "μοιραίοι και **άβουλοι** αντάμα" τα τεχνητά φώτα της διαφήμισης να φωτίσουν το μουντό κόσμο μας. Ακόμη κι ένα κερί μπορεί να φωτίσει μια εκκλησία. Το κερί όμως προϋποθέτει πίστη. Η πίστη πως υπάρχουν κι άλλες αξίες -πέρα από τις αγοραστικές- είναι ένα κερί μέσα στο ναό της ψυχής.

(Σαράντος Καργάκος)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 25)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (100 - 120 λέξεις).

(μονάδες 25)

B. (Μονάδες 35)

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί :

« Οι διαφημιστές ξέρουν ν' αγγίζουν με χειρουργική λεπτότητα την ψυχολογία των ανθρώπων, οι οποίοι δεν αγοράζουν απλώς αλλά αγοράζονται εντελώς.»

(μονάδες 10)

B2.α Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου του κειμένου « Δεν είναι υπερβολή... αεροπλάνο.»

(μονάδες 3)

B2.β Να εντοπίσετε στο κείμενο πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας. Τι πετυχαίνει με τη χρήση τους;

(μονάδες 5)

B2.γ Να αιτιολογήσετε τη χρήση εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

- *Τα διαφημιστικά "σπότ"*
- *Φυσικά όλες αυτές οι "παροχές"*
- *Δεν πρέπει να περιμένουμε "μοιραίοι και άβουλοι αντάμα"*

(μονάδες 3)

B3.α Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς, εκτός των άλλων, και την επίκληση στο συναίσθημα. Να εντοπίσετε δυο περιπτώσεις / τεχνικές επίκλησης στο συναίσθημα.

(μονάδες 4)

B3.β Στην πέμπτη παράγραφο του κειμένου γίνεται χρήση του α' πληθυντικού προσώπου. Να δικαιολογήσετε την επιλογή αυτή.

(μονάδες 5)

B3.γ Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: *απολυτρώνουν, δέσμοι, σύγχυσης, εκχυδαϊσμό, άβουλοι.*

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 40)

Ως καταναλωτής στέλνετε μια επιστολή – καταγγελία προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής Προστασίας του Καταναλωτή για τις αθέμιτες και παραπλανητικές διαφημίσεις. Στην επιστολή αυτή να αναφερθείτε στις επιπτώσεις των διαφημίσεων αυτών και να προτείνετε τρόπους προστασίας. (500 – 600 λέξεις)

(μονάδες 40)